פיתוח רמות חשיבה גבוהות, הרגלי למידה וחברתיות: סדר העדיפויות לפי תפיסת סטודנטים להכשרת מורים באוניברסיטה ובמכללה

נאוה מסלובטי, אוניברסיטת בר-אילן, ישראל
יעקב עירם, אוניברסיטת בר-אילן, ישראל

לקראת החינוך בשנות האלפיים מציגים מלומדים את התכונות הרצויות של "התלמיד האידאלי" (בירנבוים, 1995; Cohen, McLaughlin, & Talbert, 1993). מודגשות תכונות של חשיבה ברמות גבוהות, כגון: יישום, תהליכי קבלת החלטות, חשיבה ביקורתית, הסקת מסקנות, כמו גם תכונות של תקשורת עם הסביבה החברתית ותכונות אישיות כהנעה, יוזמה, עצמאות וריכוז. בעבודה זו נציג את סולם העדיפויות של תכונות התלמיד הרצוי, כפי שהן נתפסות על-ידי סטודנטים להכשרת מורים באוניברסיטה ובמכללה. תפיסת דמות התלמיד האידאלי מציגה למעשה תרגום אופרציונלי של מטרות התינוך בחשיבתו של המורה.

בנימיני ועמיתיו (בנימיני וגילולה, 1983; Benyamini & Limor, 1995) טוענים כי המורים בונים את הדימוי הרצוי של התלמיד בהתאמה עם אידיאולוגיות חינוכיות הקיימות בזמן נתון. הם הציעו תיאוריה המתייחסת לטבע של הסכמה הקוגניטיבית שקיימת אצל בעלי תפקיד חברתי נתון, על אלה המשלימים אותם בתפקיד, למשל מורה ותלמיד. הם מונים מספר מוגדר של תכונות המאורגנות במבנה רב-שטחתי. המבנה מייצג ציפיות ממשיות מהתלמידים והוא מושפע מהאידיאולוגיה הפדגוגית הפורמלית. במחקרים שונים שנערכו, נמצאו שלושה גורמים מרכזיים שארגנו את תכונות התלמידים בתפיסת המורים: גורם לימודי, גורם חברתי וגורם אישיותי (Iram & Maslovaty, 1994). במחקר קודם (Maslovaty & Iram, 1995) מצאנו כי מורים בפועל העדיפו את התכונות הלימודיות על-פני התכונות החברתיות, ובסוף סולם העדיפויות הוצבו התכונות האישיותיות של התלמידים.

נמצאה תפיסה דיפרנציאלית של מטרות ההוראה לפי הדיסציפלינה אותה מלמד המורה והותק שלו בהוראה. אלמוזלינו (1996) מדווחת כי רוב המורים, מנוסים וטירונים, מעדיפים מטרות מהתחום הלימודי בעדיפות ראשונה, למעט המורים המנוסים שמלמדים מקצועות הומניים, שהעדיפו במקום ראשון מטרות מהתחום החברתי והאישי.

תארנים: אוניברסיטאות, מכללות למורים, פרחי הוראה, מחקר השוואתי, תפיסת תפקיד, חשיבה, דפוסי התנהגות.